Elim deb, yurtim deb yonib yashash kerak!

Turkiston

1925-yildan chiqa boshlagan

O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI «KAMOLOT» YOSHLAR IJTIMOIY HARAKATINING GAZETASI

2002-yil 28-fevral, payshanba
№ 25 (14516)

МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ ЙИҒИЛИШИ

Тошкентда “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати Маслаҳат кенгашининг йиғилиши бўлиб ўтди. Уни мазкур кенгаш раиси Р.Шоғуломов бошқарди.

Таъкидланганидек, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати таъсисчилари йиғилиши қарори билан мазкур ҳаракатнинг жамоатчилик асосидаги Маслаҳат кенгаши жорий этилган эди. Унинг таркибига ёшлар тарбиясига алоқадор давлат ва жамоат ташкилотлари раҳбарлари, сиёсий партия, ҳомий ташкилотлар ва етакчи олий ўқув юртлари вакиллари киритилган.

Ҳаракат тизимларининг барча йўналишдаги фаолиятини йўлга қўйишда илмий-услубий тавсиялар бериш, амалий ёрдам кўрсатиш, жойларда иш ривожига тўсиқ бўлаётган муаммо ва камчиликлар ечимини топишда кўмаклашиш Маслаҳат кенгашининг асосий мақсад ва вазифалари этиб белгиланган. Ўтган даврда бу борада муайян ишлар амалга оширилди. Ҳаракатнинг дастур ва низомида белгиланган вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш, молиявий-иқтисодий негизини ва моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга асосий эътибор қаратилди.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, умумтаълим мактаблари, саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, қишлоқ хўжалиги тизимлари ва бошқа жабҳаларда ҳаракатнинг бошланғич ташкилотлари тузилди.

Ҳаракатнинг ташкилий асосларини шакллантириш, давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлигини кенг йўлга қўйиш сингари масалаларга бағишланган ўқув-амалий семинарлар уюштирилди. Ёшларни мустақил ҳаётга тайёрлаш, миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш, турли салбий оқимлар таъсирига берилиб кетишининг олдини олиш мақсадида тадбирлар ўтказилди.

Йиғилишда ўтган даврда эришилган ютуқлар билан бирга мавжуд муаммолар ҳам атрофлича таҳлил этилди. Келгусида Маслаҳат кенгаши аъзолари, турли давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳаракат фаолиятидаги иштирокини янада кучайтириш зарурлиги таъкидланди.

Йиғилишда Бош вазир ўринбосари Д.Ғуломова иштирок этди.

Баҳор ХИДИРОВА,
ЎзА мухбири

ҲАРАКАТ ФАОЛИЯТИДАН

“КАМОЛОТ” ёшларнинг чинакам суянчи ва таянчи бўлсин” мавзуида Тошкент электротехника-алоқа институти қошидаги Мирзо Улуғбек академик лицейида семинар бўлиб ўтди.

Семинарни ўтказишдан мақсад ўқув муассасаларида “Камолот” ёшлар Ҳаракати фаолиятини юксалтириш эди. Унда Марказий Кенгаши раиси Ботир Убайдуллаев, Тошкент шаҳар Кенгаш раиси Фурқат Маҳмудхўжаев қатнашди.

Тошкент электротехника-алоқа институти қошидаги Мирзо Улуғбек академик лицейида ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишига ва жамоат ишларида фаол иштирок этишларига катта эътибор берилмоқда. “Камолот” ёшларнинг чинакам суянчи ва таянчи бўлсин” мавзуидаги семинарда туманда жойлашган бошқа академик лицей ва коллежларнинг бошланғич ташкилотлари раислари ҳам иштирок этишди.

* * *

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати қошидаги Мирзо Улуғбек туман Кенгаши Болалар ташкилоти ҳамда туман таълим маркази ҳамкорлигида “Зукко авлод — 2002” кўрик-танлови бўлиб ўтди.

Кўрик-танлов рассомчилик, тикиш-бичиш, ҳунармандчилик, наққошлик, ҳайкалтарошлик, ўймакорлик, ганчкорлик йўналишлари бўйича ўтказилди. 28 та мактаб ўқувчилари орасидан 21 ўқувчи танлов ғолиблари деб топилди.

Ғолиблар 17 март куни Тошкент шаҳри бўйича ўтказиладиган кўрик-танлов босқичида қатнашадилар.

Дилноза МЎМИНОВА

* * *

Ҳаракатнинг Касби туман Кенгаши ташаббуси билан “Камолот” кубоги” спорт мусобақасининг туман босқичи якунланди.

“Дўстлик” ўйингоҳида бўлиб ўтган ушбу мусобақада ҳудудий босқичда ғолибликни қўлга киритган ўрта мактаблар ва лицей-интернат ўқувчилари ўзаро куч синашди. Якуний натижаларга кўра кураш бўйича 13-мактаб, стол тенниси бўйича лицей-интернат, футбол бўйича эса 1- мактаб ўқувчилари ғолиб деб топилди.

Ғолиблар спорт анжомлари ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

* * *

Касби тумани А. Навоий номли ширкат хўжалиги маданият саройида вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олишга бағишланган ҳуқуқий-профилактик тадбир бўлиб ўтди. Туман ҳокимлиги, халқ таълими бўлими, ички ишлар бўлими, туман прокуратураси ва “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати туман Кенгаши ташаббуси билан бўлиб ўтган бу анжуманда барча хўжалик, ташкилот раҳбарлари, қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғини фаоллари иштирок этдилар.

Йиғилганлар ўзларини қизиқтирган саволларга тегишли жавоб олдилар.

Шакарбек ЮСУПОВ

* * *

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати Косон туман Кенгаши туман халқ таълими билан ҳамкорликда мактаб кутубхоналаридаги аҳволни замон талаблари даражасига кўтариш, кутубхона фаолиятини яхшилаш, ўқувчиларни китобни севишга ва ўқишга янада қизиқтириш мақсадида “Ёш кутубхоначи” кўрик танловини ўтказди. Танловда тумандаги 46 та умумтаълим мактаби иштирок этди. Танлов якунларига кўра Ҳамид Олимжон номидаги мактабнинг “Камолот”, М.Бобоев номидаги мактабнинг “Зиё чашмаси” жамоалари ғолибликни қўлга киритди.

У.ОЧИЛОВ

Азиз АКРОМОВ олган сурат

«УМИД» — ИМКОНИЯТЛАР МАКТАБИ

Ўтган давр мобайнида 785 нафар тенгдошларимиз ривожланган хорижий мамлакатларнинг энг нуфузли олий ўқув юртларида таҳсил олиб қайтишди.

Бундан беш йил олдин Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларни чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватловчи “Умид” жамғармасини тузиш тўғрисидаги Фармони эълон қилинганди. Ўтган давр мобайнида жами 785 нафар ўзбекистонлик йигит-қизлар ривожланган хорижий мамлакатларнинг энг нуфузли олий ўқув юртларига, жумладан, Америка Қўшма Штатларига 343, Буюк Британияга 293, Германияга 79, Францияга 32, Японияга 20, Канадага 11 ва Италияга 7 нафари таҳсил олиш учун юборилди. Ҳозирги кунда 493 нафар грант совриндорлари ўқишларини муваффақиятли якунлаб, Ватанимизга қайтиб келишди. Зарур ва керакли билимлар олинди, энди уни ҳаётга татбиқ этиш зарур. Ахир, хорижда таҳсил олган йигит-қизларнинг ишсиз юриши мумкинми? Шу боис ҳам улар Республика Президенти Фармони билан ташкил этилган Махсус ишчи гуруҳнинг қарорига биноан мамлакатимизнинг 80 дан ортиқ вазирлик ва идораларида, олий ўқув юртлари ва илмий текшириш институтларида, молия, банк, суғурта ҳамда оммавий ахборот воситалари ташкилотларида, Тошкент шаҳар ва вилоят ҳокимликларида фаолият кўрсатмоқда. Демак, ёшлар ҳамма соҳаларда ўз мутахассислиги бўйича иш юритяпти. Бу қувонарли, албатта. Бироқ, кейинги пайтда қишлоқ хўжалиги соҳасида мутахассислар камлиги қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг сифат даражаси ҳам мақтанарли эмаслиги сезилиб қолмоқда. Яна рақамларга мурожаат қилсак. Айни пайтда хорижда таҳсил олган йигит-қизларнинг банк тизимида иш юритаётганлари (73 нафарини) кўпчиликни ташкил қилар экан. Бундан ташқари Молия вазирлигида 22, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигида 17, Ташқи ишлар вазирлигида 22, Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлигида 19, ҳокимликларда 35, таълим тизимида 17 ва илмда 6 нафар ёшлар Ватанимиз келажаги учун хизмат қилишяпти. Хўш, қишлоқ хўжалиги соҳасида қанча ёшлар чет элда ўқиб, шу соҳада иш юритаётган экан? Ушбу саволга “Умид” жамғармаси раиси Музаффар Зияевдан қуйидагича жавоб олдик.

— Ёшларимиз мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни амалга оширишда устувор бўлган иқтисодиёт, бизнес ва менежмент, халқаро ҳуқуқ, компьютер фанлари, информацион технологиялар ва коммуникация воситалари, табиий ва амалий фанлар, қишлоқ хўжалиги, экология ва сув тизимларини бошқариш, муҳандислик (автомобилсозлик, авиасозлик, энергетика, кончилик, микроэлектроника) каби таълим йўналишларининг 30 дан ортиқ мутахассисликлари бўйича таҳсил олиш имкониятига эга бўлдилар. Бу ҳазилакам гап эмас. Шу билан бирга журналистика, мусиқа, архитектура, рассомчилик ва вокал каби мутахассисликлар ҳам қатордан қолгани йўқ. Мен ҳам қишлоқ хўжалигининг авжи нега паст деган саволни ҳар доим ўз-ўзимга бераман. Сабаби қишлоқда яшаётган йигит-қизларнинг қобилиятлари бор, фақат уларнинг камчилиги — тилни билишмайди. Жамғармамизнинг асосий талабларидан бири эса ҳар бир талабадан тилни мукаммал билиши талаб этилади. Бир нарсани таъкидлаб ўтишим керакки, олий ўқув юртларимизда таҳсил олаётган йигит-қизларнинг кўпчилиги қишлоқ ёшлари. Улар тиш-тирноғи билан билим олишга интилади. Уларга эътиборни янада кучайтирсак мақсадга эришишимиз мумкин. Биз тайёр кадрга ўрганиб қолганмиз. Аслида ҳар битта талаба билан ишлаш — давр талаби.

Зиёда АШУРОВА,
«Turkiston» мухбири

«BUNYODKOR» — ИҚТИДОРЛИ ЁШЛАР ТЕЛЕКЛУБИ

Эзгу мақсадларимиз —мамлакатимизнинг буюк келажаги, эртанги кунимиз, эркин ва фаровон ҳаётимиз — буларнинг барчаси, аввало, униб-ўсиб келаётган авлод қандай инсон бўлиб вояга етишига боғлиқ. Шу боис маънавий ва жисмоний баркамол авлодни тарбиялаш масаласи биз учун умуммиллий, умумдавлат миқёсидаги вазифа бўлиб, бу эзгу мақсад йўлида Президентимиз Ислом Каримов раҳбарлигида амалга оширилаётган ишларни изчил ва қатъият билан давом эттириш бугунги сиёсатимизнинг диққат марказидадир.

Зеро, мустақилликнинг илк кунлариданоқ ёшларнинг таълими, тарбияси, саломатлиги, жамиятда муносиб ўрнини топиши тўғрисида давлатимиз томонидан тинимсиз ғамхўрлик кўрсатилмоқда. “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати, тегишли вазирлик, ташкилот ва муассасалар юртимиз ёшларини хайрли мақсадлар сари ундовчи турли амалий тадбирлар ташкил этаётгани ҳам ана шундай эзгу мақсадларга хизмат қилади.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Тошкент шаҳар бўлими ҳамда Ўзбекистон Телерадиокомпаниясининг “Ёшлар” телеканали ҳамкорликда “BUNYODKOR” ёшлар телеклубини ташкил этди. Республикамиздаги илк бор ана шундай клубнинг фаолият кўрсатишида Тошкент шаҳар ҳокимлигининг кўмаги катта бўлди.

Клубни тузишдан кўзланган мақсад истеъдодли ёшларнинг қобилияти, иқтидорини юзага чиқаришга ёрдамлашиш, йигит-қизлар онгига юртга, истиқлол ғояларига садоқат, ватанпарварлик, фидойилик каби туйғуларни сингдириш, уларнинг бўш вақтини унумли ташкил этишдан иборат.

Айтиш жоизки, ҳозирча эллик нафардан зиёд йигит-қизни ўз атрофида бирлаштирган ушбу клубда бугунги янгиланиш жараёнининг энг долзарб масалалари, ёшларнинг интилишларига оид турли дебатлар, давра суҳбатлари, баҳс-мунозаралар, учрашувлар мунтазам ўтказилиши кўзда тутилган. Келгусида клуб иқтисодиёт, ҳуқуқшунослик, экология каби йигирмага яқин йўналиш бўйича ўз атрофига янги аъзоларни жалб этади. Тез орада шундай клублар Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятларда ҳам ташкил этилади.

“BUNYODKOR”нинг тақдимот маросимида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот котиби Р.Жумаев, Тошкент шаҳар ҳокими Р.Шоабдураҳмонов иштирок этди.

Назокат УСМОНОВА,
ЎзА мухбири

ТАРИХ ВА ТАРАҚҚИЁТ

Темурийлар тарихи давлат музейида Фанлар академияси Тарих институтининг кейинги йилларда нашр этган китоблари тақдимоти бўлиб ўтди.

Институт жамоаси томонидан сўнгги икки йил мобайнида амалга оширилган ишлар таҳсинга лойиқдир. Бу даврда 19 та монография, 19 та илмий, илмий-оммабоп рисола ва дарслик яратилди. “Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари”, “Қадимги Ўзбекистон цивилизацияси: давлатчилик ва ҳуқуқ тарихидан лавҳалар”, “Қадимги Нахшаб” сингари монографиялар шулар жумласидандир.

Тақдимот маросимида сўзга чиққанлар олимларимиз томонидан олиб борилаётган бу каби самарали изланишлар ёшларни неча минг йиллик қадриятларимиз ва маънавий меросимизни асраб-авайлаш руҳида тарбиялашга хизмат қилишини қайд этди.

Сайфулла ТОҒАЕВ,
«Turkiston» мухбири

MENING FIKRIM

СИЗ КЕРАКСИЗ, СИЗГА ҲАМ...

шундай экан, тайинли ишга уринниг

Сабаби — тирикчилик?..

Ишхонага шу кўчадан қатнайман. Доим одам. Ёлланма ишчига эҳтиёж сезиб, бирор киши келиб қолса борми. Машинада бўлса, ҳатто ҳайдовчини пастга тушишига йўл беришмайди. Сабаби, бундайлар бирон тайинли жойда ишламагандан кейин қўлидан келган ҳунари орқали пул топишга интилади-да. Хўш, бир кунда қанча топаркан, улар? Шу савол билан қизиқиб, ҳаммоллар бозорига бордим.

Илҳом, 24 ёш:

— Қўлимдан кўп иш келади. Ер чопиш, дарахтларга шакл бериш, ҳайвонларга қараш, лой ишлари бўлса, тайёрман. Борган жойимдан кунига 1000 сўмсиз келмайман. Аммо ҳар куни ҳам иш топилавермайди.

Абдусаттор, 42 ёш:

—Илгари чилангар эдим. Автокорхонамиз молиявий инқирозга учрагандан кейин бошқа жойни хоҳламадим. Мижозим кўп, ойига 15-20 минг ишлайман.

Ҳамидулло, 31 ёш:

— Ҳунарим йўқ, аммо деҳқончилик ишларига устаман. Ширкат хўжалигида эдим, ҳозир ерлар фермерларга бўлиб берилган. Худо ризқимни беряпти. Аммо айрим ҳолларда иш тополмай, қайтиб кетаман. Ишлаган кунимидан кўра, бекор қолганда ёмон чарчайман...

Хуллас, бир неча киши билан суҳбатлашиб, шу каби жавобларни олдим. Фаолиятларидан хурсанд ҳам, хафа ҳам эмаслар. Аммо мазкур бир марталик ишга жойлаштириш бўйича Наманган вилоят ҳокимлигининг меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси фаолиятидан кўпчилик ишсизлар бехабар.

Яъни, бугунги кунда бошқарма ҳисобида мингга яқин бўш ишчи ўринлари бор. Ҳатто ўқитиш ва тадбиркорликка йўналтириш ўқув курслари ҳам мавжуд. Ўтган йили шаҳар ва туман меҳнат бўлимлари орқали 41 марта бўш иш ўринлари ярмаркаси ўтказилиб, иш сўраб мурожаат этган 3337 нафар фуқаролардан 2163 нафари турли корхона ва ташкилотларга жойлаштирилди, 686 нафари жамоат ишларига жалб этилди, 488 нафари касбга тайёрлашга юборилди.

— Аксарият ҳолларда, — дейди бошқарма бошлиғи Баҳриддин Абдуллев, — ишсизларга бўш иш ўринлари тавсия қилсак, маоши камлигини ёки бу хизмат уларга ёқмаслигини рўкач қилишади. Уч ойгача белгиланган тартибда нафақа берамиз, аммо кейинчи? Ахир, қачонгача ҳали у, ҳали бу юмушни қилиб кун кечирадилар.

Дарҳақиқат, Наманган шаҳри ва Норин туманларида бир марталик ишга жойлаштириш марказлари ишлаб турибди. Ички ишлар ва меҳнат бўлимлари вакиллари фуқаролар манфаатини ҳимоя қилишяпти. Меҳнатга ёлловчиларнинг муомала маданияти, ўз вақтида ҳисоб-китоби назоратда. Бироқ, ёлланувчилар кўпинча бу марказлар қолиб, шаҳарнинг бошқа гавжумроқ жойларида тўпланиб мижоз кутишяпти.

Яна бўш иш ўринларига қайтсак. Республикамизда энг кам маош 3750 сўмни ташкил этгани ҳолда, талабгор ташкилотлар берадиган ойликлар бир мунча юқори. Фақат ишсизларда ҳафсала йўқ. Бир кунлик топишларини 30 га кўпайтириб кўришади-да, бунинг олдида маош ҳеч нарса эмасдек туюлаверади. Ваҳоланки, иш истаб кўчага чиққанларнинг 10 фоизигина қаерлардандир ризқини териб келади.

Давлатимизга одамлар керак. Хўш, одамларгачи? Кексайганда ҳимояга оладиган, яхши-ёмон кунларига ярайдиган ҳам давлат. Ўшанда савол туғилади: "Қаерда ишлагансиз?"

Зоҳидахон КЕНЖАЕВА,
«Turkiston» мухбири

XXI аср — ёшлар асри

Ғанишер БОЙМАТОВ,
Тошкент Электротехника алоқа институти талабаси

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

«Turkiston»га обуна бўлинг! Нашр индекси — 203

Дилором Ниъмонова,
Тошкент шаҳри

Янги дунё — ёшлар дунёси

«Обуна давом этади» танловида қатнашишни истаган ёшлар «Turkiston»га обуна бўлганлик тўғрисидаги маълумотнома нусхаси ҳамда ўз фотосуратларини жўнатишларини сўраймиз.

СУВНИ ТЕЖАЙЛИК, ТЕНГДОШЛАР!

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ МУҲАНДИСЛАРИ ИНСТИТУТИ ТАЛАБАЛАРИ МАМЛАКАТИМИЗНИНГ БАРЧА ЁШЛАРИНИ СУВДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШГА ЧОРЛАЙДИ.

ТИРИКЛИК МАНБАИ

Тириклик сувсиз кўкармаслигини, англаган ҳолда сувга нисбатан бефарқлигимиз, уни ортиқча исроф қилишимиз кечирилмас хатодир. Замонавий табобат инсон организмининг тўқсон фоизига яқини сувдан иборат эканлигини исботлади. Ирригация ва мелорация соҳасида илмий иш қилаётган дунё олимлари эса Ер юзининг тўртдан уч қисмини сув қоплаган бўлса-да, шундан 2 фоизигина ичимлик суви эканлигини исботлашди. Аҳолининг ўсиши кун сайин ортиб, сув камаймоқда. Инсоният келажак ҳаётни асраб қолишни бугундан ўйлаши лозим.

Қадимда сув тиллодан ҳам қиммат баҳоланган. Бухоро шаҳрини чучук сув билан таъминлаш учун махсус сопол қувурлар кулоллар томонидан ясалган. Бу қувурларнинг аҳамияти шундаки, улар сувнинг ерга сингиб кетишига йўл қўймаган, тупроқнинг намини сақлаб турган. Сопол қувурлар ер остига икки-икки ярим метр чуқурликда кўмилиб, ҳар-ҳар жойда пишиқ ҳовузлар қурилиб, аҳоли ўша ҳовузлардаги сувдан истеъмол қилган. Ҳовузнинг суви давомли қувурлар орқали доимий равишда алмаштирилиб турилган. Бу ерда ариқларда оқаётган лойқа сувнинг тоза, ичимлик сувига қўшилиб кетмаслиги таъминланган.

Умуман кексалар: "Сувга тупурма, гуноҳ бўлади", "Сувга ахлат ташлама, гуноҳга ботасан" каби нақлларни бежизга тўқишмаган. Сувни ифлос қилмаслик, унинг муқаддаслигини асраш учун нақллар тўқишган. Савобу гуноҳнинг фарқига бормайдиган баъзи кимсалар Ер юзида тарқалган касалликнинг 70-80 фоизи сувдан юқишини билармикан? Ширкат, фермер хўжаликлари ташкил этилди. Бир ҳудуд даласида ердан, сувдан фойдаланадиган икки "хўжайин" пайдо бўлди. Айрим жойларда оқилона иш юритилмаётгани сабабли бири бу ёққа тортса, бири у ёққа тортади. Билиб-билмай баъзи тупроқни яроқсиз ҳолга келтираётганларини англашмайди ҳам. Жиззах вилоятидаги ер майдонлардаги коллектор-дренажларнинг ишламаслиги, қаровсиз, эгасизлиги натижасида минглаб гектар экин майдонлари шўрланиб кетган. Ер ости сувларининг шўрланиш даражаси ортиб бормоқда. Бугунги фойдасини ўйлаб, эртанги ҳаётини ўйламаётганларни кечириб бўлмайди. Ахир, аждодларимиз чучук сувни бизга кўз қорачиғидек асраб, мерос қолдиришди. Биз ҳам кўз қорачиғимиздек асраб авлодларимизга етказишимиз шарт.

Ўрта Осиё минтақасида жойлашган мустақил давлатларнинг сув тизими бир-бирига чамбарчас боғланиб кетганлигини ҳам эсдан чиқармаслик лозим. Шундай экан, бугун ҳудудларимиздаги мавжуд сув ва сув заҳираларини сақлашимиз, ер ости сув йўналишлари ҳаракатини, унга қуйиладиган сув миқдорининг аниқ ҳисоб-китобини юритиш, юза сувларнинг парланиб кетиши олдини олиш долзарб масалалардан биридир.

Шўролар тузумида Ўрта Осиё минтақаси хомашё базасига айлантирилган эди. Шўроларга табиий иқлим шароити эмас, хомашё керак эди. Ўйлаб-ўйламай қурилган сув омборлари тагида тўпланган тузлар ер ости сув йўллари орқали сизиб ўтиб, бўз тупроқли майдонларни ҳам шўрлатгани сир эмас. Оролни эслайлик, унинг тузи Бухоро, Қашқадарёнинг Бухорога туташ туманларидаги экин майдонлари, Самарқандгача етиб келди. Мамлакатимиздаги мавжуд туманларни иқлим шароитига кўра, тўлиғича чорвачиликка, деҳқончиликка, боғдорчиликка ихтисослаштириш масаласини ўйлаб кўриш лозимга ўхшайди. Ўз атрофида намлик кўпроқ сақлайдиган, тузни, қумни бир жойдан иккинчи жойга кўчишини қайтарадиган, иқлимимизга мос дарахтларни жойларда кўпайтириш, маълум ҳудудларда қуюқ ўрмонлар ташкил қилиш фойдадан холи бўлмас.

Айрим қишлоқларга оқар сувнинг етиб бормаслиги, "Сандал", "Зарафшон" каналларидаги сувнинг вилоятлараро тақсимоти назорат қилинмаётгани натижасида аҳоли ўз томорқаларига артизан қудуғининг сувини ҳайдаб келишмоқда, оқибатда ер ости чучук сувлари йил сайин ер остига тобора чуқурроқ сингиб бормоқда. Бундан ташқари, чекка жойлардаги артизан қудуқлари ер ости сувларининг оқимига қараб эмас, исталган, қулай жойларга қурилмоқда. Ваҳоланки, ер ости сувларининг ҳудудимиздан чиқиб кетмаслиги, уни сақлаб қолиш масалалари етарлича, мукаммал ҳисоб-китоб қилиниб, шундан сўнгина артизан қудуқларини қуриш лозим бўлади. Бу тизимни ишлаб чиқиш учун ҳали кеч эмас.

"Тошкент-Термиз" трасса йўлидан ёз ойлари ўтиб қолсангиз, йўл ёқасидаги лотоклар ёрдамида сувнинг бефойда оқиб ётганига кўзингиз тушади. Баъзи жойларида лотокнинг кичик бўлаклари олиб қўйилган ёки ўғирланган. Бундай хўжасизлик Жиззах, Сирдарё вилоятларида кўпроқ учрайди. Сангзор дарёсидан бережа қазиб олинаётган шағал дарё оқимини тўхтатиб, сувнинг ерга сингиб кетишига шароит яратаётганини ҳеч ким ўйламаяпти. Фақат бу эмас, бошқа дарёларимизнинг аҳволини, уларга ташланаётган саноат, рўзғор чиқиндилари масаласини ҳам ижобий ҳал этиш фурсати келди.

Тошкент шаҳридаги кўп қаватли уйларнинг ертўлаларида сув тўпланиш ҳолати кўп бор кузатилмоқда. Сув қувурлари таъминоти етарлича ҳал этилмаганлиги сабабли қувурлар тешилганда, уни тузатиш учун ўн-ўн беш кунлаб вақт сарфланяпти. Натижада, тоза ичимлик суви шунчаки ертўлаларга оқиб кетмоқда. Ёз ойларида сув тўпланган ертўлалар ҳидланади, пашша, чивинга уя бўлади. Бу майда ҳашоратлар ўзи билан турли юқумли касалликлар тарқатувчи микробларни ташиб юришади.

Ота-боболаримиз: "Сув — ҳаёт манбаи", "Нимани хор қилсанг, шунга зор бўласан", деб бежизга айтишмайди. Биз — бугунги авлод эса: "Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ" нақлини кўчма маънода эмас, тўғридан-тўғри англаб яшай бошладик. Нима бўлганда ҳам, осмондан барака ёмғири ёғиб турибди. Бизнинг зиммамиздаги бурчимиз, фарзу қарзимиз эса мавжуд ҳаёт манбаини келажакка тоза, покиза етказишдан иборатдир.

Оролни қутқариш халқаро фонди
GEF Агентлиги
В Компоненти
Ўзбекистон миллий ишчи гуруҳи

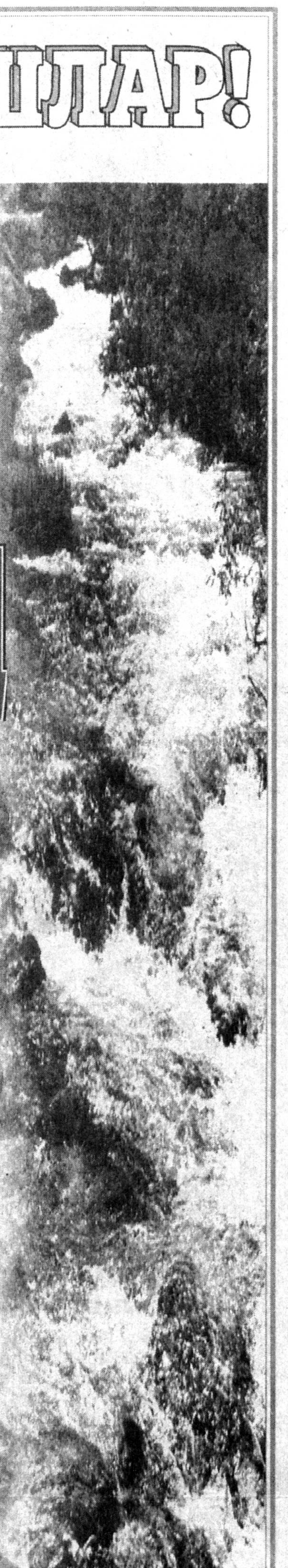

Юсуф ЖЎРАЕВ,
«Turkiston» мухбири

Сув танқислигини келтириб чиқараётган омиллар нимадан иборат? Бу муаммони қандай ҳал қилиш мумкин? Биз шу саволлар билан талабаларга мурожаат қилиб, уларнинг фикрларини билишга қизиқдик.

Аслиддин ЭШМУРОДОВ, — Тошкент касб-ҳунар коллежи талабаси:

— Сув танқислигига сабаб бўлаётган муаммолардан бири экологиянинг бузилиши, деб ўйлайман.

Кузда атрофни қоплайдиган хазонларни бурқситиб тутатамиз. Бу тутунлар атмосферани ифлос қилаётгани бунинг асоратидан кислотали ёмғир ёғиш, ёғинларнинг камайиб кетиши каби оқибатларга олиб келмоқда. Буни олдини олиш, ўзимизга, фақат ўзимизга боғлиқ, деб ўйлайман.

Йўлдош АЛИМОВ, — Тошкент Давлат аграр университети талабаси:

— Сувдан оқилона фойдаланмаслик бунга биринчи сабабдир. Ҳар гал Тошкент педиатрия медицина институти ёнидаги майдондан ўтарканман, канализациянинг ёрилиб кетгани туфайли бутун майдонни сув қоплаб ётганлигини кўраман. "Кўл"га айланган бу жой эътиборсизлигимизнинг оддийгина кўринишидир.

Фитрат ЗУБАЙДУЛЛАЕВ, — Тошкент Давлат Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти талабаси:

— Суғориш қоидаларини билмай, уни исроф қилиш сув исрофгарчилигининг асосини келтириб чиқармоқда. Сувни бўш ерларга оқизиб юбориш, ирригациянинг замонавий тармоқларидан фойдаланмаслик бунинг бир кўринишидир. Шу сабабдан суғориладиган ерларда меъёрдан ташқари икки-уч баробар сув исроф бўлмоқда.

Рустам ЗОИРОВ тайёрлади

СУВ ҲАҚИДА ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИ

Ариқ қазимасанг сув чиқмас.
* Дарё сувини баҳор тоширар, одам қадрини меҳнат оширар.
* Ер-сув — битмас кон. Ер —хазина, сув —олтин.
* Сувсиз ҳаёт бўлмас, меҳнатсиз —роҳат.
* Сунбулани туққанини сув билар.
* Қавс суви дардга даво, қуёш, ҳаво — танга даво.
* Балиқнинг тириклиги сув билан.
* Бир киши ариқ қазийди, минг киши сув ичади.
* Сув келтирар бир киши, экин экар минг киши.
* От бошига кун туғса, сувлуғи билан сув ичар.
* Сахий билан бахил, бир қудуқдан сув ичмас.
* Сувнинг оқишига қара, халқнинг хоҳишига қара!

TABIAT VA BIZ

Ҳар йили 65 млн. тонна чиқинди

ТОЗА СУВ, ҲАВО — УЗОҚ УМР ГАРОВИ, АММО...

Сув ва ҳавонинг ифлосланиши ва унинг жамиятга таъсири хусусида

Сайёрамизда XIX асрнинг охиридан то ҳозирги кунгача атмосфера таркибидаги зарарли чанглар ва бошқа моддалар 20 мартадан ортиқ кўпайди. Булар хилма-хил сабаб оқибатлар таъсирида келиб чиқди. Қуйида улар билан глобал миқёсда танишиб чиқамиз.

Саноат ва транспорт атмосферага зарарли чиқиндилар манбаи бўлиб 90 фоиздан ортиқ чиқиндилар улар ҳисобига тўғри келади.

Ҳозирги кунда ер қаъридан йилига 120 млрд. тонна турли рудалар ёнилғи ва қурилиш материаллари қазиб олинади. 60 млн. тонна синтетик моддалар ишлаб чиқарилади. Далаларда 100 млн. тонна минерал ўғитлар ва 3 млн. тоннадан ошиқ турли химикатлар ишлатилади. Ҳар йили атмосферага 260-270 млн. тонна карбонат ангидрид, 70 тонна атрофида турли углеводородлар, 175 тонна олтингугурт икки оксиди, 60 млн. тонна азот оксиди чиқарилади. Бу зарарли моддалар цемент ишлаб чиқаришда, металлургия заводларидаги пайвандлаш жараёнларида, асфальт йўлларидаги автомобиль резиналарини ишқаланиши оқибатида, автотранспорт ҳаракати натижасида чиқадиган тутунлар ҳисобига, кўмир, нефть ва газ маҳсулотлари ёниши оқибатида вужудга келади ва атмосферага тарқайди. Устига устак саноат ўтинхоналари, автомобиль ва самолёт двигателлари кўп миқдорда кислород ишлатади. Масалан: Америкадан то Европага етиб келгунга қадар кетган 9 соат ичида реактив самолёт 70-150 тонна кислород сарфлайди. Тахминан шунча миқдордаги кислородни 8 соат ичида 25-50 минг гектар ердаги ўрмонзоргина ишлаб чиқара олади. Одам бир кунда 360 метр кислород истеъмол қилади. Буларнинг ҳаммасининг натижаси ўлароқ кейинги юз йил ичида 245 млрд. тонна кислород йўқ қилиб юборилган. Унинг ўрнига атмосферага 360 млрд. тонна карбонат ангидрид чиқарилган. Ҳозирги кундаги техниканинг даражаси шунга бориб етдики, фотосинтез натижасида ҳосил бўладиган кислороднинг 1/10 қисмигина истеъмол қилиниб турибди.

Атмосферага стационар манбалардан чиқариб ташланадиган чиқиндилар йилига 65 млн. тоннани ташкил этмоқда ва у ҳар бир кишига йилига 300 кг.дан тўғри келади. Йирик шаҳарлар ва саноат марказларида бу кўрсаткич яна ҳам юқори. Ва энг ачинарлиси биосферада кислородни вужудга келтирувчи ва тикловчи ягона манбаа бўлган яшил ўсимликларнинг ер сатҳидаги майдонининг йилдан йилга камайиб кетаётганлигидир. Бунинг оқибатида келажакда кислороднинг камайиши муаммоси пайдо бўлиши эҳтимоли кутилмоқда. Дунёда ҳар йили 3 млрд. куб метр ёғоч тайёрланишини эътиборга олсак бу муаммо янада кўндаланг бўлиб қолмоқда.

АҚШ ва Англияда ўтказилган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, катта шаҳарлар ҳавосининг ифлосланиши туфайли уларга қуёш нурларининг тушиши 15% га камаяди, ёмғир, қор, муз кўринишидаги ёғинлар эса 10%га кўпаяди. Ҳавонинг ифлосланиши туфайли ер шарида маҳаллий, минтақавий, умумсайёравий экологик муаммолар кучайиб кетди. Атмосферанинг 20-30 км. оралиғида жойлашган азон қатламининг сийраклашуви долзарб экологик муаммо ҳисобланади. Ҳозирги кунда қутблар устида ва дунёнинг турли бурчакларида азон туйнуклари вужудга келган. Бундай муаммони битта давлат миқёсида ҳал қилиб бўлмайди. Кейинги йилларда дунёнинг саноати ривожланган мамлакатларида кислотали ёмғирлар ҳам экологик фалокатга айланди. Европа парламенти маълумотларига кўра фақат кислотали ёмғирдан кўрилаётган иқтисодий зарар, ялпи миллий маҳсулотнинг 4-5 фоизини ташкил этар экан. Афсуски, бундай ёмғирлар Ўзбекистонда ҳам кузатила бошланди.

Атмосфера ҳавосининг ифлосланишининг иқтисодиётта ҳам, инсон саломатлигига ҳам таъсири кундан кунга кучаймоқда. Инглиз олимларининг маълумотларига кўра, атмосфера ҳавосининг ифлосланишидан Буюк Британия иқтисодиётига 300 млрд. фунт стерлинг миқдорида зарар етмоқда. Бу кўрсаткич АҚШ қишлоқ хўжалигида йилига 500-600 млн. доллар, Германия 60-70 млн. доллар миқдорида (зарар кўрмоқда) белгиланмоқда. Буларга қўшимча тарзда АҚШда металларнинг занглаши, емирилиши, ўсимликларнинг қуриб қолиши ва ҳосилнинг камайишидан иқтисодиёт йилига 5 млрд доллар зарар кўрмоқда. Бу кўрсткич соғлиқни сақлаш соҳасида 60 млрд. долларни ташкил этади. Автомобилсозлик ривожланган мамлакатларда унинг тутунидан 200дан ортиқ заҳарли бирикмалар таъсирида, касалликлардан айниқса ўпка раки кенг тарқалмоқда.

Дунё мамлакатларида атмосфера ҳавосининг ифлосланишини бартараф этиш мақсадида турли хил тадбирлар ўтказилаётгани ҳам сир эмас. Масалан, Хитойда жон бошига биттадан дарахт экиш тадбирлари ўтказилмоқда.

Бу йўналишлар республикамиз ҳукумати томонидан қабул қилинаётган қатор қонун ҳужжатларида ўз аксини топмоқда. Айниқса, мамлакатда ҳар йили саноат теракзорлари барпо этиш тўғрисидаги қарори муҳим экологик иқтисодий аҳамиятта эга бўлди. Чунки теракзорлар нафақат қурилиш материали, хом-ашё бўлмасдан, балки микроиқлим жиҳатдан ҳам алоҳида аҳамиятта эга. Теракзорлар далаларни ҳар хил шамол эррозиясидан, гармсел, чангли бўронлардан экинларни эса кузги, баҳорги совуқ уришидан ҳам сақлайди. Энг муҳими бир гектар теракзор бир соатда 200 кишига етадиган кислород ишлаб чиқаради. Йил давомида эса 700 тоннадан ортиқ ҳар хил чангларни тутиб қолади.

Неъмат ХИДИРОВ,
Тошкент Давлат иқтисодиёт университети талабаси

СПОРТ — ЖАСОРАТ, МАТОНАТ, ИРОДА, ҚАТЪИЯТ

ЕВРОПА ТАН БЕРДИ

Яқинда таниқли гимнастикачимиз Оксана Чусовитина россиялик Светлана Хоркина билан биргаликда "Европанинг 2001 йилдаги машҳур спортчиси" совринига сазовор бўлди. Бу Чусовитинанинг тажриба ва маҳорати Европада ҳам тан олинганлигидан дарак беради. Спортчимиз ўзининг 20 йиллик устози Светлана Кузнецова раҳбарлигида сўнгги жаҳон чемпионатида (Бельгия), учта олимпиадада (Барселона, Атланта, Сидней) ва Жаҳон Кубоги (Штутгарт, Глазго) баҳсларидаги муваффақиятли иштироки туфайли мазкур совринга эришди.

ОЛҒА БОС, «НАСАФ»!

Осиё чемпионлари Кубоги чорак финал баҳсларида муваффақиятли иштирок этиб қайтган Қаршининг "Насаф" жамоаси футболчилари Эроннинг "Истиқлол", Жанубий Кореянинг "Сувон-Самсунг" ва "Анянг" жамоалари билан бирга ярим финал ҳамда финал ўйинларида иштирок этишадиган бўлди. Мазкур учрашувлар шу йилнинг 3-5 апрель кунлари бўлиб ўтиб, унда Осиё қитъаси Кубоги соҳиби маълум бўлади.

ОЛИМПИАДА ЯКУНЛАРИ

Қишки ўйинларнинг ёпилиш маросими янада тантанали қиёфа касб этди. Солт-Лейк шаҳри бир соат мобайнида байрам мушакбозлигига бурканди.

Олимпиада иштирокчиси бўлган спортчилар Моби мусиқаси садолари остида олимпия майдонига кириб келишганидан сўнг стадиондаги рамзий олимпия машъаласи сўнди. ХОҚ президенти Жак Рогге якуний нутқ сўзлаб, барча спортчилар, меҳмонлар ва Қишки ўйин ташкилотчиларига "ажойиб олимпиада учун" мамнунлик билдирди. Президент мусобақани ёпиқ деб эълон қилгач, "Олимпиада — 2002" ташкилий қўмитаси раҳбари Митт Ромнини Олимпия ордени билан тақдирланди. Солт-Лейк шаҳри мэри Рокки Андерсон олимпия байроғини ХОҚ президенти Жак Роггега топширгач, у ҳам ўз навбатида байроқни 2006 йилдаги қишки олимпиада ўйинлари соҳиби бўлган Италиянинг Турин шаҳри мэри Сержио Кьямпариногa тутди. Сўнг майдон узра Греция ва Италиянинг миллий байроқлари кўтарилиб, давлат мадҳиялари янграгач, дунёнинг 74 та мамлакатидан спортчилар қатнашган "Солт-Лейк — 2002 олимпиадаси" ўйинлари ниҳоясига етди.

ҲАЛОЛЛИК УЧУН КУРАШ

Олимпиада якунларига бағишлаб ўтказилган матбуот анжуманида ХОҚ президенти Жак Рогге Россия ва АҚШ ўртасида спортдагидан бўлак ҳеч бир зиддият бўлмаганлигини таъкидлади. "Мен ўйинларга сиёсий тус берилган, деб ҳисобламайман. Россиялик дўстларимиз бир қатор қарорлардан норози бўлишди. Аммо улар ўйинлар жараёнида ўзларининг олимпия ғояларига садоқатини намоён этишди ва бу билан ХОҚ ҳамда мусобақа ташкилотчиларига сезиларли кўмак беришди. Улар фақатгина ҳакамларга эътироз билдиришди" — деди президент. Жак Рогге допинг муаммоси хусусида ҳам тўхталиб ўтиб, чемпион ҳамма томондан бошқаларга ўрнак бўлиши лозимлигини таъкидлади. "Ҳақиқий ғолиб бўлиш учун нафақат маррани биринчи бўлиб кесиб ўтиш, балки буни ҳалол йўл билан қилиш ҳам керак", — деди Жак Рогге.

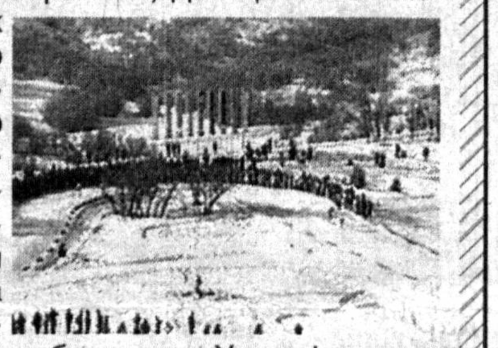

НАТИЖА — ИСТЕЪФО БЎЛДИ

Швейцария тоғ чанғичилари устози 55 ёшли Дитер Берч шогирдлари "Олимпиада — 2002"да биронта ҳам медаль ололмагани учун истеъфога чиқди. Дарҳақиқат, австриялик мураббий Қишки ўйинлар бошланиши олдидан агар швейцариялик спортчилар Солт-Лейк Ситида муваффақиятсизликка учрашса, ўзининг фаолиятини тўхтатишини маълум қилган эди. Уларнинг бу мусобақалардаги энг юқори натижаси 6-ўрин бўлган.

«ИШЛАГАН ТИШЛАЙДИ»

Швециялик тоғ чанғиси спортчиси Пернилла Виберг ва Италия чанғичиси Мануэлла ди Чента ХОҚ аъзолари этиб сайландилар. Альбервилл ва Лиллехаммер олимпиадалари чемпиони бўлган Виберг 8 йил давомида спортчиларнинг ХОҚдаги манфаатларини ҳимоя қилади. Ди Чента эса унга бу ишда кўмаклашади. Мануэлла ҳам Лиллехаммерда бешта олимпиада медалини (2таси олтин) қўлга киритган. Фин хоккейчиси Яри Курри ва норвегиялик конькичи Адне Сандроллар ҳам тўрт йил мобайнида ХОҚ аъзоси сифатида иш юритишадиган бўлишди.

СОЛТ-ЛЕЙК СИТИ МЕДАЛЛАРИ

	Олтин	Кумуш	Бронза	Жами
1. Германия	12	16	7	35
2. Норвегия	11	7	4	22
3. АҚШ	10	12	11	33
4. Россия	6	7	4	17
5. Канада	5	3	8	16
6. Франция	4	5	2	11
7. Финляндия	4	2	1	7
8. Голландия	3	5	—	8
9. Италия	3	4	5	12
10. Швейцария	3	2	6	11
11. Хорватия	3	1	—	4
12. Испания	3	—	—	3
13. Австрия	2	4	10	16
14. Хитой	2	2	4	8
15. Корея	2	2	—	4
16. Австралия	2	—	—	2
17. Буюк Британия	1	—	2	3
18. Эстония	1	—	2	3
19. Чехия	1	—	1	2
20. Швеция	—	2	4	6
21. Болгария	—	1	2	3
22. Польша	—	1	1	2
23. Япония	—	1	1	2
24. Белорусь	—	—	1	1
25. Словения	—	—	1	1

Воҳид БОЙМУРОДОВ тайёрлади

ИККИ ПАЛАТАЛИ ПАРЛАМЕНТ
ЎЗБЕК МОДЕЛИ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Икки палатали парламентга ўтиш референдумда кўпчилик овоз билан тасдиқлангандан сўнг эндиги вазифа икки палатали парламентни ташкил этиш ва сиёсий ҳаётимиз учун янгилик бўлган юқори палатани тезроқ оёққа турғазиш сиёсий ислоҳотлар босқичининг навбатдаги вазифаси бўлиб қолди.

Икки палатали парламент тизимида юқори ва қуйи палата орасидаги муносабат ва палаталараро ваколатлар тақсимоти масаласи марказий ўринни эгаллайди. Бу масаланинг ечими эса кўп жиҳатдан парламент ҳаётига ўзига хос мазмун бахш этади. Аввало, ҳокимиятнинг уч тармоққа бўлинишидан келиб чиқиб, қонун чиқарувчи ҳокимиятни ўзида мужассам этган парламентнинг умумий ваколати ҳақида тўхталсак. Парламент тизимига эга барча давлатларда парламент асосан учта асосий ваколатга эга. Уларнинг биринчиси парламентнинг қонунчилик ваколатидир. Парламент бу ваколатни ҳукумат ва суд чиқарувчи ҳокимият билан бўлишади. Қонун ишлаб чиқариш жараёнида ҳукуматнинг иштироки ҳам анча муҳимдир. Ўз навбатида Прокурор қонунчилик ташаббусига эгадир. Айни пайтда халқаро шартномаларни ратификация қилиш, йиллик режаларни тасдиқлаш ҳам парламент ваколати доирасига киради. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78-моддасига асосан Конституция ва қонунлар қабул қилиш, уларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш, Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонларини тасдиқлаш, халқаро шартнома ва битимларни ратификация ва денонсация қилиш Олий Мажлиснинг мутлақ ваколатлари жумласига киради. Шунингдек, 82-моддага асосан Олий Мажлис ўз депутатлари орқали қонунчилик ташаббусига эгадир.

Парламентнинг иккинчи ваколати бюджет-молия ваколатидир. Ҳукумат томонидан илгари сурилган ҳар қандай молиявий қонун ва дастурлар ҳамда йиллик бюджет миқдори парламент томонидан тасдиқланиши керак. Чунончи, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78-моддасига асосан Олий Мажлис Вазирлар Маҳкамаси тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси бюджетини қабул қилиш ва унинг ижросини назорат этиш, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни жорий этади.

Назорат қилиш ваколати парламентнинг учинчи ваколатидир. Одатда парламент ижроия ҳокимият устидан ўз назоратини амалга оширади, яъни ҳукумат парламент олдида ҳисоб беради. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 78,85,86-моддаларига асосан Олий Мажлис Ўзбекистон Республикасининг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти тизимларини ва ваколатларини белгилайди, Олий Мажлис раиси орқали қонунлар ва Олий Мажлис қарорларининг бажарилишини назорат қилади (85-модда) ва тегишли назорат қилувчи қўмита ва комиссиялар сайлайди (86-модда).

Парламентни ташкил этган палаталар орасидаги ваколат тақсимоти масаласида шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, баъзи бир ривожланган давлатларда палаталар орасида расмий ва норасмий ваколатлар тақсимоти йўқ. Масалан, Италия ва Руминияда ҳар икки палата қонунчиликнинг барча соҳаларида тенг ваколатга эга.

Яна бир қатор давлатларда Франция, АҚШ палаталари орасида расмий конституциявий ваколатлар тақсимоти мавжуд эмас, бироқ, ваколатлар норасмий тарзда бўлишиб олинган. Анъанавий қоидаларга кўра, ташқи сиёсат ва ички сиёсатнинг энг муҳим масалаларини ҳал этишда юқори палата — Сенат устувор ваколатларга эга.

Федератив тузилишдаги давлатларда (Германия, Бельгия, Россия, Мексика) парламентни ташкил этган федерал палата ва федерацияга аъзо ўлкалар (ёки Ерлар) вакиллиги палатаси орасида ваколатлар соҳалар бўйича конституциявий тарзда аниқ белгилаб берилган. Улардан фарқли ўлароқ, Австрия ҳам федератив давлат бўлса-да, бироз ўзига хосликни намоён этади. Мамлакат Конституциясининг 11-моддасига кўра, Федерал палата умумий қонунлар ишлаб чиқишни таъминлайди, ўлкалар эса умумий қонунлар асосида аниқлаштирувчи қонунлар ишлаб чиқиш билан чекланади, холос. Конституцион монархия деб аталадиган Буюк Британия ва Японияда эса фақат қуйи вакиллар палатаси устувор ваколат ва мавқега эга. Чунончи, Англияда 1911 йили қабул қилинган Парламент тўғрисидаги Ҳужжат Лордлар палатасининг молиявий қонун лойиҳалари хусусидаги ваколатларини аниқ белгилаш билан бирга номолиявий қонунларга нисбатан чекловларни жорий этди.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, палаталар орасида ваколатлар тенг ёки нотенг, расман ва норасман ҳамда соҳалар бўйича вертикал ёки ҳудудий миқёсда горизонтал ҳолатда тақсимланган бўлиши мумкин экан.

Шу ўринда Ўзбекистонда шаклланаётган юқори палата қандай ваколатларга эга бўлади, деган савол туғилиши табиий. Аввало, у парламент палатаси сифатида қандай сайлов тизими асосида сайланганидан қатъий назар, ўз ваколатини халқдан олади. Асосий қонуннинг 7-моддасига асосан халқ давлат ҳокимиятининг манбаидир. Унинг ваколати қуйи палатадан кенгроқ бўлиши эҳтимолдан узоқ эмас. У умуммиллий манфаатларини ҳудудий манфаатлар билан уйғунлигини таъминлайди. Юқори палата Президентнинг, қуйи палатанинг, қолаверса Конституцион Суднинг баъзи бир ваколатларини ўз зиммасига олиши мумкин.

Ўзбекистонда икки палатали тизимнинг қарор топиши бир қатор сифат ўзгаришларига олиб келиши, шубҳасиз. Шунингдек, муайян сифат ўзгаришлари муқаррар миқдор ўзгаришларини ҳам талаб этади.

Аввало, депутатларнинг миқдори хусусида. Қонунчилигимиз талабларига кўра Олий Мажлис 250 нафар халқ депутатларидан ташкил топган. Жаҳон андозалари мезонларига асосан қуйи ва юқори палата депутатлари сони 2:1 нисбатда бўлади, яъни қуйи палата депутатлари сони юқори палатаникидан икки ҳисса кўпроқ бўлади (Франция, Япония). Агар ушбу нисбатни ўзимизнинг парламентга тадбиқ этсак, у ҳолда умумий депутатлар сони ўзгармаган тақдирда, қуйи профессионал палата аъзолари сони (166 нафар) назорат қилувчи юқори палата аъзоларига (83 нафар) нисбатан кўпчиликни ташкил этади. Демак, Конституциявий ўзгартиришсиз депутатлар сони ўзгармаган ҳолатда, қуйи палата депутатлари сонини юқори палатага нисбатан 2:1 нисбатга келтирилиши мақсадга мувофиқдир.

Конституциямизнинг 77-моддасига асосан ва умумхалқ сайлови тўғрисидаги қонунларимизга кўра (жумладан "Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисидаги" қонун, 1994 йил) фуқароларимизнинг Олий Мажлисга сайланиш ҳуқуқи 25 ёш билан белгиланади. Жаҳон андозаларида эса юқори палата учун сайланиш цензи юқорироқ ёш билан чегараланади. (Францияда Миллий Ассамблеяга сайланиш ҳуқуқи 23 ёш, Сенатга эса 35 ёш қилиб белгиланган). **Биз эса Ўзбекистонда ўтказилаётган ислоҳотлар босқичида ёшларга ажратилаётган эътибор, ишонч ва кенг имкониятларни ҳисобга олган ҳолда, ёш цензи ҳам ёшлар фойдасига ҳал этилишини таклиф қиламиз.**

Ниҳоят, юқори палатага сайловлар депутатларнинг неча йил муддатга сайланишидан қатъий назар алоҳида, икки босқичда ўтказилиши ва сайланган депутатларнинг маълум қисми ҳар икки ёки уч йилда янгиланиб туриш шарти белгиланиши мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Бундан кўзланган мақсад, маҳаллий ҳудудларда кишиларнинг сиёсий фаоллигини ошириш билан бирга, сайловларнинг икки босқичли тизимини такомиллаштиришдир. Зеро, бу эркин ва озод ҳуқуқий демократик фуқаролик жамияти қуришдек буюк мақсадларимиз талабларига мосдир.

Ҳайдарали ЮНУСОВ,
Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ўқитувчиси

ЖАҲОН ЖАРАЁНЛАРИ

ИТАЛИЯ

Римда ички ишлар вазирлиги биноси олдида бомба портлади. Натижада Виминал қасри деворлари шикастланиб, шу кўчадаги бир неча бинолар ойнаси синди, бир неча автомобиль ёниб кетди. Жароҳатланганлар йўқ. Дастлабки тахминларга кўра, портловчи модда мотоциклга ўрнатилган бўлиб, бу террористик ҳаракат фақат фуқароларни қўрқитиш учунгина қилинган. Бу ишларда гумон қилинаётган 4 нафар Марокаш фуқароси қўлга олингандан бери Римда хавфсизликни сақлаш чоралари кучайтирилган.

РОССИЯ

Россиядаги Плесецк космодромидан Ер орбитасига "Космос" номли янги ҳарбий йўлдош учирилди. У режалаштирилган вақтдан 2 соат кейин учирилган бўлса ҳам муваффақиятли якунланди. Мудофаа вазири Сергей Ивановнинг таъкидлашича, 2005 йилга келиб Плесецк Россиядаги асосий космодром бўлиб қолади ва ҳамма ракеталарни фақат шу космодромдан учириш кўзланяпти.

МИСР

Дамиетта шаҳридаги беш қаватли уйнинг қулаб тушиши натижасида 20 киши ҳаётдан кўз юмди, 21 нафари жароҳатланди. Ҳозирча бинода неча киши бўлганлиги ҳақида расмий маълумотлар йўқ. Фожеа рўй берган жойда қутқариш ишлари олиб борилябти.

Мисрда биноларнинг ўз-ўзидан қулаб тушиш ҳоллари кўп кузатилмоқда. Кейинги йиллар давомида Қоҳиранинг ўзида ўнлаб бинолар вайрон бўлди. Бу фожеаларга асосан биноларнинг мўртлиги ва меъморчилик меъёрини бузиб, қўшимча қаватларни ўзбошимчалик билан қуриш сабаб қилиб кўрсатилмоқда.

АҚШ

Қишки Олимпиада ўйинларини тугатиб, Солт-Лейк шаҳрини тарк этаётган қатнашувчилар ва меҳмонлар сонининг кўплиги аэропорт хизматчиларини анча ташвишга солиб қўйди. 2 кун давомида 70 минг киши учиб кетиши керак эди. Йўловчиларнинг бундай катта оқимини ўз вақтида ўтказиб юбориш ва кучайтирилган хавфсизлик чораларини ўз вақтида бажаришга улгуриш учун авиакомпания ўз мижозларига учишдан 4 соат олдин аэропортга келиб, рўйхатдан ўтишни маслаҳат берган. Лекин, шунга қарамай, бир километрга чўзилган навбат охирида турган йўловчиларнинг кўпчилиги учишни бошқа кунга қолдирдилар. Юкларини юкхонага топширган йўловчилар эса хавфсизлик хизмати кўригидан ўтгунча, рейсларни бироз кечиктириб туришга тўғри келди.

Нилуфар САЪДУЛЛАЕВА тайёрлади

ХАЛҚ ХИЗМАТИ ШАРАФЛИ

Ҳозирги бозор муносабатлари шароитида аҳолининг турмуш фаровонлигини яхшилаш, уларни ижтимоий-иқтисодий муҳофаза қилиш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш муҳим вазифалардан бири бўлиб келмоқда. Хўш, бу борада Халқ банкининг жойлардаги бўлимларида қандай ишлар амалга оширилмоқда? Бу ҳақида Касби туман Халқ банки бўлими бошқарувчиси Қаҳрамон НЕКБОЕВ қуйидагиларни сўзлаб берди

— Республика Халқ банки бошқарувининг янги тизимга ўтиш тўғрисидаги кўрсатмаларини бажариш борасида бўлимимизда бир қатор амалий ишлар қилинаяпти. Жумладан, банк бўлими шохобчаларида аҳолининг коммунал тўловларини қабул қилиш, мижозларга намунали хизматни жорий этиш, кадрлар танлаш ва уларнинг малакасини ошириш ишлари яхши йўлга қўйилди.

Банк бўлимида 135 нафар юридик мижозга хизмат кўрсатилади. Ҳозирги кунда хусусий ва савдо ташкилотларига 23.265 минг сўм миқдорида қисқа муддатли, аҳолига эса 2606 минг сўм миқдорида узоқ муддатли кредитлар берилган. Жумладан, "Қаноат" савдо-ишлаб чиқариш фирмаси 3 миллион сўм, "Абул-Файз" хусусий савдо-ишлаб чиқариш фирмаси 2 миллион сўм, шунингдек, "Мейли бобо", "Абдураҳим ота", "Жасурбек" хусусий савдо-ишлаб чиқариш фирмалари 2 миллион сўм миқдорида кредит олиб, ўзларининг иқтисодий аҳволларини тиклаб олишга муваффақ бўлдилар. Бизнинг банк хизматидан мижозлар мамнун.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурини ҳаётга татбиқ этиш борасида ҳам банк бўлими томонидан хайрли ишларга қўл урилмоқда. Иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш, уларни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан муҳофаза қилиш мақсадида 4956 минг сўм миқдоридаги "Абитуриент", 601 минг сўм миқдоридаги "Таҳсил" кредитлари ажратилди.

Банк бўлимида пул-кредит муносабатларини мувофиқлаштириш, касса режасини бажариш, эмиссия миқдорини камайтириш ва нақд пул тушумини кўпайтириш ишлари ҳам яхши йўлга қўйилган. Бунда тажрибали иқтисодчилар И.Сулаймонов, З.Раҳимов, ҳисобчилар Н.Ҳамроева, М.Муродованинг хизматлари мақтовга лойиқдир.

Фикримча, барча ютуқларимиз жамоамизнинг асосий қисмини ташкил этувчи ёш иқтисодчилар меҳнати, ғайрат-шижоатининг самарасидир. Чунки ёшлар ҳар доим жамиятнинг таянч-умиди, эртанги куни бўлиб келган.

Ихтиёр УМАРОВ

МУАЙ-ТАЙ: ЧЕМПИОНЛИККА НОМЗОДЛАР

Айни кунларда пойтахтимиздаги "Жар" спорт мажмуида Муай-тай бўйича Ўзбекистон чемпионати баҳслари кескин курашлар остида давом этмоқда. Чемпионатни ўтказишдан мақсад Ўзбекистоннинг бугунги энг кучли муайтайчиларини аниқлашдир. "Муай-тай — гиёҳвандлик ва жиноятчиликка қарши" шиори остида бўлиб ўтаётган мусобақаларда Республикамизнинг 11та шаҳар ва вилоятларидан келган 150 нафар спортчи иштирок этмоқда. Шу кунгача 48 нафар ярим финал қатнашчилари номи маълум бўлди. Улар орасида 67 кг.гача бўлган вазндаги муай-тай устаси, тошкентлик Тоҳир Мирсаматов (1998 йилги жаҳон чемпиони ва шу йилда бўлиб ўтган Осиё чемпионати ғолиби), 75 кг.гача бўлган вазндаги тошкентлик спортчи Бахтиёр Аҳмедов (2002 йилда бўлиб ўтган қўл жанги бўйича жаҳон чемпионати ғолиби ва 2001 йилги Осиё чемпионати ғолиби), 57 кг.гача бўлган вазндаги самарқандлик муайтайчи Жасур Нурмаҳматов (2000 йилги жаҳон чемпионати совриндори ва ўша йилдаги Осиё қитъаси чемпиони), 81 кг.гача бўлган вазндаги тошкентлик спортчи Фурқат Мусинов (2000 йилда бўлиб ўтган жаҳон чемпионати совриндори ва 2001 йилги Осиё чемпиони)лар бор. Чемпионат давомида бу спорт турига мамлакатимизнинг Тошкент шаҳри ва вилояти, Самарқанд шаҳри ва вилоятида ҳамда Андижон шаҳрида катта эътибор қаратилаётганлиги намоён бўлмоқда. Мазкур мусобақалар, шунингдек навбатдаги муай-тай бўйича ўтказиладиган жаҳон чемпионати иштирокчиларини ҳам аниқлаб бериши кутилмоқда. Чемпионатнинг финал учрашувлари баҳорнинг илк кунларида бўлиб ўтади.

Воҳид СУННАТ,
«Turkiston» мухбири

«ЎЗБЕКИСТОН ЖАҲОН ҲАМЖАМИЯТИДА МУНОСИБ ЎРИН ЭГАЛЛАДИ»

Германияда нашр этиладиган безакли "Der Wechsel" ("Ўзгариш") журналининг махсус сонида эълон қилинган Ютта Мэдер қаламига мансуб мақола ана шундай номланади.

Мақолада мамлакатимиз аҳолиси, ўтган ўн йиллик мустақил тараққиёт даврида юртимизда амалга оширилган ислоҳотлар тўғрисида маълумотлар келтирилар экан, жумладан шундай дейилади: "Ўзбекистон сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш борасида катта муваффақиятларга эришди". Мазкур ислоҳотлар ўзига хослиги боис "Ўтиш даврининг ўзбек модели" номини олди.

Мақолада қайд этилганидек, структуравий иқтисодий ислоҳотлар самараси ўлароқ мамлакатда нефть ишлаб чиқариш ҳажми кенгайди ва уни экспорт қилиш имконияти пайдо бўлди, шунингдек дон етиштириш ҳажмининг кенгайиши туфайли уни импорт қилишга бўлган эҳтиёж йўқолди. Бундан ташқари, 3,3 триллион АҚШ доллари миқдоридаги фойдали қазилма бойлигига эга Ўзбекистон Республикаси дунёдаги энг бой давлатлардан бири саналади. Мамлакат халқ хўжалигининг муҳим тармоқларидан бири автомобиль ва авиация саноати бўлди.

"Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллади. Халқаро ташкилотлар, давлатлар ва иттифоқлар билан имзоланган кўплаб шартномалар, йўлга қўйилган ҳамкорлик муносабатлари, шунингдек Марказий Осиёда ядро қуролидан холи зона яратиш борасидаги ташаббус мамлакатнинг ташқи сиёсати узоқни кўзловчи ва барқарор эканидан далолатдир", деб ёзади Мэдер хоним.

«Жаҳон» АА.

«Turkiston» ҚАҲВАХОНАСИ

ЎЗИНГГА ИШОН

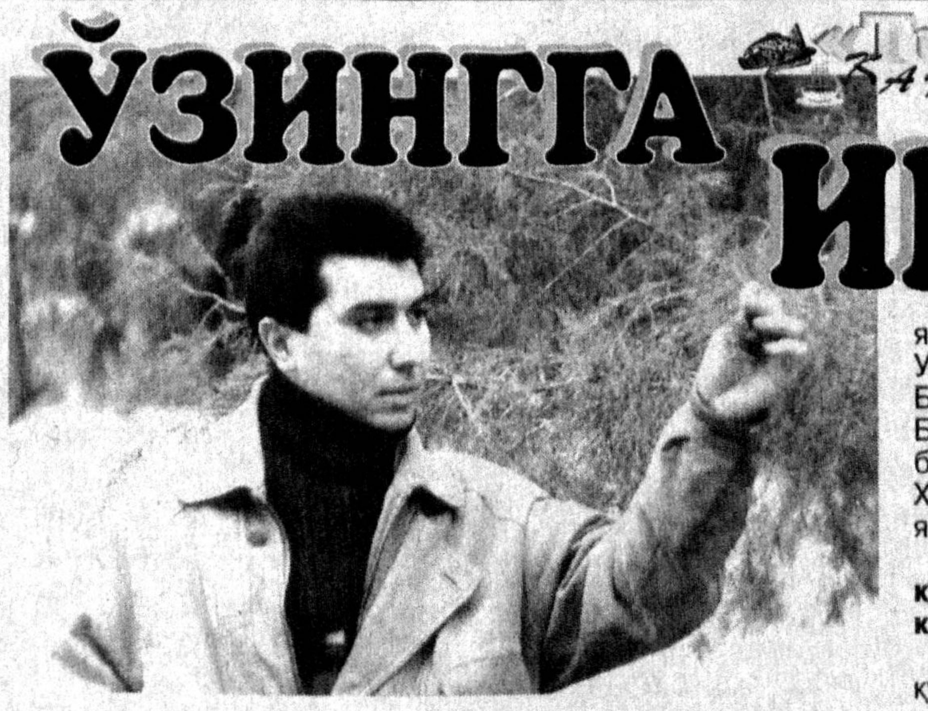

Кимдир санъатга чақмоқдек ёниб кирса, кимдир шамдек липиллаб киради ва аста-секин аланга ола бошлайди. Турлича услуб ва турлича овозлар билан санъатга кириб келаётган бир талай ёш, умидли хонандалар орасида Муҳиддин Насриддинов ҳам ўз ўрнини, ўз мухлисларини аста-секин топаяпти. У айрим қўшиқчилар каби санъатни тирикчилик манбаига айлантириб олмаган, кўнгил иши, деб қарайди ва асли касби шифокор бўлса-да, юрак амрига бўйсунган ҳолда созини ҳам ташлаб кетолмайди.

— Санъат соҳасида ўқисангиз бўлмасмиди?

— Мен халқ артисти Тамарахоним тавсияси билан Тошкентдаги В.Успенский номидаги Республика мусиқа мактабида фортопеано ва зарбли асбоблар бўйича сабоқ олганман. Бир йигитга қирқ ҳунар оз, деганларидек, ўқишни Тошкент Тиббиёт институтида давом эттирдим. Санъатга қизиқишимга санъаткор-ижодкорлар хонадонида тарбияланганим сабаб бўлган бўлса, медицина соҳасига мени қизиқувчан табиатим етаклаган. Одамзоднинг қандай таркиб топгани билан жуда қизиқардим.

— Инсон чўққига фақат битта йўл орқали чиқиши мумкин. Икки йўлни танлаб, ўртада қолиб кетишдан қўрқмайсизми?

— Меҳнат қилиб ҳамма нарсага эришса бўлади. Инсон аввло ўзига ишониши керак.

— Юқорида ижодкор-санъаткорлар хонадонида тарбияланганман, дедингиз. Бу ҳақда батафсилроқ тўхталсангиз?

— Боболарим санъаткор бўлган. Бобом — Насриддин Шарофқориев йигирманчи йиллар бошида Тошкентда театр труппаси тузиб, ўзи кўпгина спектаклларни саҳналаштирган. Хуш овоз соҳиби бўлгани учун мусиқий драма ва комедияларда етакчи ролларни ижро этган. Отам Баҳриддин Насриддинов таниқли санъатшунос олим, мунаққид, театр санъати намоёндаси. Амакиларим ҳам шу соҳанинг вакиллари.

— Оила аъзоларингиз билан ҳамкорликда ишлайсизларми?

— Албатта. Отам менга санъат сир-синоатлари, ижрочилик маҳоратидан сабоқ берибгина қолмай, қўшиқларимнинг сўзларини ҳам ёзиб берадилар. Яқинда "Ул ой сабаб ёр-ёр", "Ўзбекистон қанотлари", "Турналар" каби қўшиқлар яратдик. Репертуаримни бойитишда таниқли бастакор Рустам Абдуллаев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Алишер Икромов ҳам яқиндан ёрдам бераяптилар. Ҳозир "Тинч бўлсин, замин" номли янги қўшиқ устида ишлаяпмиз. Уни машҳур эстрада хонандаси Ботир Зокировнинг ўғли Баҳодир Зокиров билан биргаликда куйламоқчимиз. Хуллас, ҳали кўп қўшиқлар яратиш ниятим бор.

— Сизнингча, яхши қўшиқ қандай бўлиши керак?

— Яхши қўшиқ самимий қўшиқдир. Энг муҳими юракни борича тўкиш. Самимий қўшиқ юракдан чиқиб юракка боради, тингловчи унда ўзини топади, ўзини танийди. Тингловчини турмуш ташвишларидан чалғитиш ва руҳлантириш қудратига эга бўлган қўшиқ — яхши қўшиқ, деб ўйлайман.

— Ҳаётдан нима кутаяпсиз?

— Бахт ва омад.

— Бахтингиз нимада?

— Ўз ихтироларимни, ижодимни инсоният турмушига муваффақиятли таъсирини сезсам мен учун энг катта бахт.

— Қайси касбингиз сизга бу бахтни кўпроқ беради, яъни беморни даволаганингизда кўпроқ бахтли бўласизми ёки қўшиғингиз мухлис топганидами?

— Мен иккала касбимда ҳам даволовчиман. Иш жойимда беморларнинг вужудига шифо берсам, қўшиқ куйлаб мухлисларимни руҳан даволайман. Ҳар қандай йўл билан бўлмасин одамларнинг шифо топишида кўмаклашишни, далда бўлишни севаман ва уддалай олсам бирдек севинаман. Бу вазифани маромига етказиб уддалашда кишидан кучли ҳис қилиш қобилияти талаб этилиди. Мен ўзимда бу қобилиятни етарли деб ҳисоблайман. Демак, ҳали кўп марта бахтли бўлишим мумкин.

«Turkiston» мухбири
Ойдин ЙЎЛДОШЕВА
суҳбатлашди

«ЙИГИТЛАР»

(Ҳажвия)

Бозор дарвозасидан кираверишда чап томонда жойлашган емакхонанинг чоғроққина айвончасидаги чорпояга тўртта кўрпача ташлаб қўйилган.

Дарвозадан узун-қисқа бўлиб кириб келган тўрт киши тўғри бориб ўша чорпояга чўкишди. Мен уларни яхши биламан. Ҳув, тўрда ёнбошлаб олган, қора чопон кийгани илгари фермада ҳисобчи эди. Соғилган сутни ўлчаб, туман марказидаги қабул пунктига топшириб келарди. Плаш кийиб, кенг гардишли эски шляпани қийшайтириб бошига қўндириб олгани бошланғич синфларга дарс берарди. Ўнг томонда ёнбошлаб ётган, бекасам тўнлиси зовурларнинг бўйидаги каламуш уяларига маргимуш қўйганлиги учун қайсидир идорадан маош оларди. Бир вақтлар шу ерли уста тиккан гилдирак, кўк сур телпакли, сунъий чармдан тикилган кулранг куртка кийгани эса тўқсон биринчи йилгача қишлоқ кенгашида чопар ё хат ташувчилик қиларди. Улар деярли тенгдош бўлиб, ёшлари тахминан эллик иккида. Ҳозир тўртталаси ҳам нафақада. Яъни, "иш даврида дардга йўлиққанлиги учун" иккинчи гуруҳ ногиронлиги нафақасини олишади. Янги ой бошиданоқ почта идораси ёнида ўзларига ўхшаган ногиронлар билан гуруҳ-гуруҳ бўлиб карта ўйнашади. Пул келдими, бас, қари-қартангга ҳам гал бермасдан нафақани олиб, тўғри ана шу емакхонага йўл олишади.

Доимий мижозларини кўрган сомсапаз йигит пилдираб келиб, салом берди.

— Ниманг бор, амак?

— Сомса, чой, лағмон...

— Хўш, тўртта сомса, иккита нон, кариснинг чимчисидан, бир шиша "Орзу". Қўрқма, бугун бақувватмиз, ойлик олганмиз!

— Қарзларингиз ҳам бор, бир ярим минг. Ҳу, у кунги ичганларингиз...

— Бор-бор айтганни қил. Жаҳлимиз чиқса, ошхона-пошхонангни кўтарасига сотиб оламиз.

Тўрттовлон қийқиришиб кулишди.

Айтилган нарсалар келтирилгач, собиқ ҳисобчи шиша оғзини очиб, бош бармоғини бир айлантирган эди, "пўк" этган овоз чиқди. Бу ишидан завқланиб, пиёлаларга "қулт-қулт"латиб ароқ қуйиб, шерикларига бирма-бир узатди.

— Қани бўлмасам, бола-чақамиздинг бахтига омон бўлайлик, урдуқ!

— Ў, уккағардики-ей, "самаделка"га ўхшайдику.

— Ўҳ, чимчисиям аччиякан, иккиси қўшилиб ёндириб ўтиб кетди-е.

Бир галдан олгандан сўнг бошлари андак қизиган жўралар ўзларича жиддий гурунг бошладилар.

— Э, нимасини айтасизлар, тунов куни бобойнинг олдига бордим. Чўнтак чатоқ бўлиб қолди, ота, бу ёғига қайтамиз? — десам, бобой:

— Тўрт мучанг соғ бўп туриб, пенсияга чиққунча, ўласанми, далада ишласанг. Бозордаги бизнесмен хотинларча ҳам бўлолмайсанми, кўса, — деб сўкиб берди. Эшикни қарсиллатиб ёпиб чиқдиму кетдим.

— Ай, дўсим-ов, сен билан менинг дардимизни ким ҳам тушунарди. Хотиннинг ҳархашаси тамом қилди мени. "Пенсияни кўчада жеб қўяди, ҳеч бўлмасам бироз иш қиб пул топсинда, нима ногирон бўп йиқилиб қоптима", деб минғир-минғир қилади.

— Меники ҳам шу. "Ергина ютсин шу дўхтирларни, агар ногиронликка чиқармаганларида бинойидай ишлаб юрардингиз", дейди уккағарнинг қизи.

— Қаранг-а, бу хотинларга ишониб бўлмайди, бекорга айтишмаган-да.

От душмани қамчидур, қўлингизда, билмайсиз

Эр душмани хотиндур, қўйнингизда, билмайсиз — деб.

— "Вот маладес", топиб айтдингиз лекин, қани шу матал учун ичамиз!

— Турсунбой, "Орзу"дан яна бирров...

— Лекин, пўчтадаги кечаги қарта ўйинимиз зўр бўлди. Эрталабдан кечгача ўйнабмизей. Нариги кўчадан келган шоввозларга ўн марта "Туз"ни илдиг-ов.

— Вой, анави ПМКдан келадиган оқсоқ бор-ку, шу чатоқ экан, кўз очиб юмганча, икки юз сўмимни ютиб олди, занғар.

— Бугун мен ана-у закунчи пенсионер бор-ку, Самад бобо, шу билан айтишиб қолдим. "Сенларни қайта комиссиядан ўтказиш керак, ҳамманг ишга яроқлисан, ҳали бизнинг ёшимизга етгунча ишланглар, хирсдай кучларинг бор! Агар менга қолса, барингни далада ишлатар эдим", дейди.

— Қаранг, биз пенсионерлар билан нима иши бор экан у чолнинг?

— Турсунбой, раччўт қил.

— У кунги қарзларингиз билан ўн беш минг...

— Хе, ук-ҳиқ, как-это? сенинг ишинг бизни шилиш экан-да...

Тўрт "улфат" бир-бировига суяниб, алпанг-талпанг юриб дарвозадан чиқиб кетишди. Чорпоя устида эса арокдан бўшаган бешта шиша думалаб ётар, дастурхон устида чивинлар ғужғон ўйнар эди...

— Лабзингиз борми, ахир, тунов куни, энди ичмайман, деб ваъда берган эдингиз-ку.

— Мастликда айтган бўлсам керак-да, хотин.

Рассом: А. ҲАКИМОВ

Чори АЛИМОВ

UMR XULOSASI

Қартага бой берилган ғурур

СОБИҚ ҚИМОРБОЗНИНГ ПУШАЙМОНИ

Поезд шамолдек еларди. Вагон ичи дим. Нафас олиб бўлмайди. Устига-устак одам тирбанд. Олтмиш ёшлар чамасидаги киши купемиз ёнига келди-да, кўзларини ерга қадаб, жой сўради. Ҳеч кимдан садо чиқмасди.

— Амаки, агар хоҳласангиз, галма-гал ўтириб кетамиз,— дедим ўрнимдан қўзғалиб.

У хурсанд бўлиб, ўрнимга ўтирди. Ҳамма ўзаро суҳбатлашар, бир чеккада ўтирган талаба-йигит эса чўнтагидан карта чиқариб, ўрнимга ўтирган бояги амакини ўйинга таклиф этди.

Амаки картага қаради-ю, ток ургандек бир сапчиб тушди. Сўнгра, қизариб-бўзарди, аммо ҳеч нима демади. Кўзига ёш олиб, йигитнинг қўлидан картани олди-да, деразадан улоқтирди. Бу орада барчанинг нигоҳи амакига қаратилган эди. Нима гап, дегандай амакига қарадим. Саволни нигоҳларимдан сезди чоғи, бироз ноқулайсизланди. Сўнгра.

— Сизнинг галингиз келди, шекилли, — деб ўрнидан турди.

Ёнимиздагилар дарров сурилишиб жой беришди.

— Мени ўша куни Моҳим қарғаган бўлса, ажабмас, — деб ҳикоясини бошлади амаки, — ўша кечқурун у ўтиниб ялинди. Зор-зор йиғлади. Мен уни масхаралаб, қимор ўйинга бордим. Худди аввалги тунлардек жарақ-жарақ пул ютаман, деб боргандим. Моҳимга қулоқ тутмадим. Ҳатто, эрини кўчадан қайтарадиган сенми дея, ҳақоратладим ҳам.

Мен, ношукр қулоқ солмадим, бордим. Икки соат ўтиб-ўтмай бор пулимни ютқаздим. Сўнгра, ўша ердагилардан қарз кўтардим. Бу пулларни ҳам ютқаздим.

Мен кетишга ҳозирландим.

— Қарзни бермайсанми, ошна? — дейишди шерикларим.

— Эртага, — дедим мен бамайлихотир, худди улар сўраётган пул уйимда бордек.

— Қарз ҳозир берилди, энди муддати тонг отгунча.

— Еб кетмасман шу пулингни, эртага бўлмаса, ана индинга берарман, — дедим бир поғона ўзимни баланд олиб.

— Нималар деяпсан? Эй, буни қаранглар-а, ҳали мен сенга яхшилик қилай деб қарз бериб, муҳлатини тонггача белгиласам-у, эй, бола, яхшиси "пулим йўқ", демайсанми, унда Моҳингни бир кечага меҳмонликка юбор бу ёққа.

Йўқ, қолган гаплар мени қулоғимга кирмасди. Аввалига уни роса калтакладим, қиморхонадаги ҳеч бир йигит менга юрак ютиб яқинлаша олмади. Моҳимни севишимни ва бу севги қишлоқда достон бўлганини кўпчилик билишарди. Калтакладиму бироқ жаҳлимнинг хумори босилмади.

Атрофга олазарак қарадим. Хонанинг бир чеккасида бир нима ялтираб кўринди. Икки хатлаб ўша ялтираган нарсани олдим. Қайчининг бир томони экан...

Ўлмай қолди у. Менга йигирма йил беришди. Ўшанда ўттиз ёшда эдим.

Шу йигирма йил ичида Моҳим мени бир неча маротаба бориб кўрди. Унинг кўзига тик қараёлмадим. Йўқ, у менга таъна тошлари тўла сўзларни итқитмади. У мени шу пайтгача кутди. Унинг олдида қарздорман. Бу қарзни унинг вафодорлиги олдида узолармиканман?

Поезд шамолдек еларди.

Мен амакидан исмларини сўрадим.

— Бундан йигирма йил олдин Абдуҳалим эди, — дея жавоб берди айбдорлардек.

Дарҳақиқат, у энди нафақат Моҳимнинг, балки ўз исми олдида ҳам айбдордек эди...

Камолиддин МИНГБОЕВ

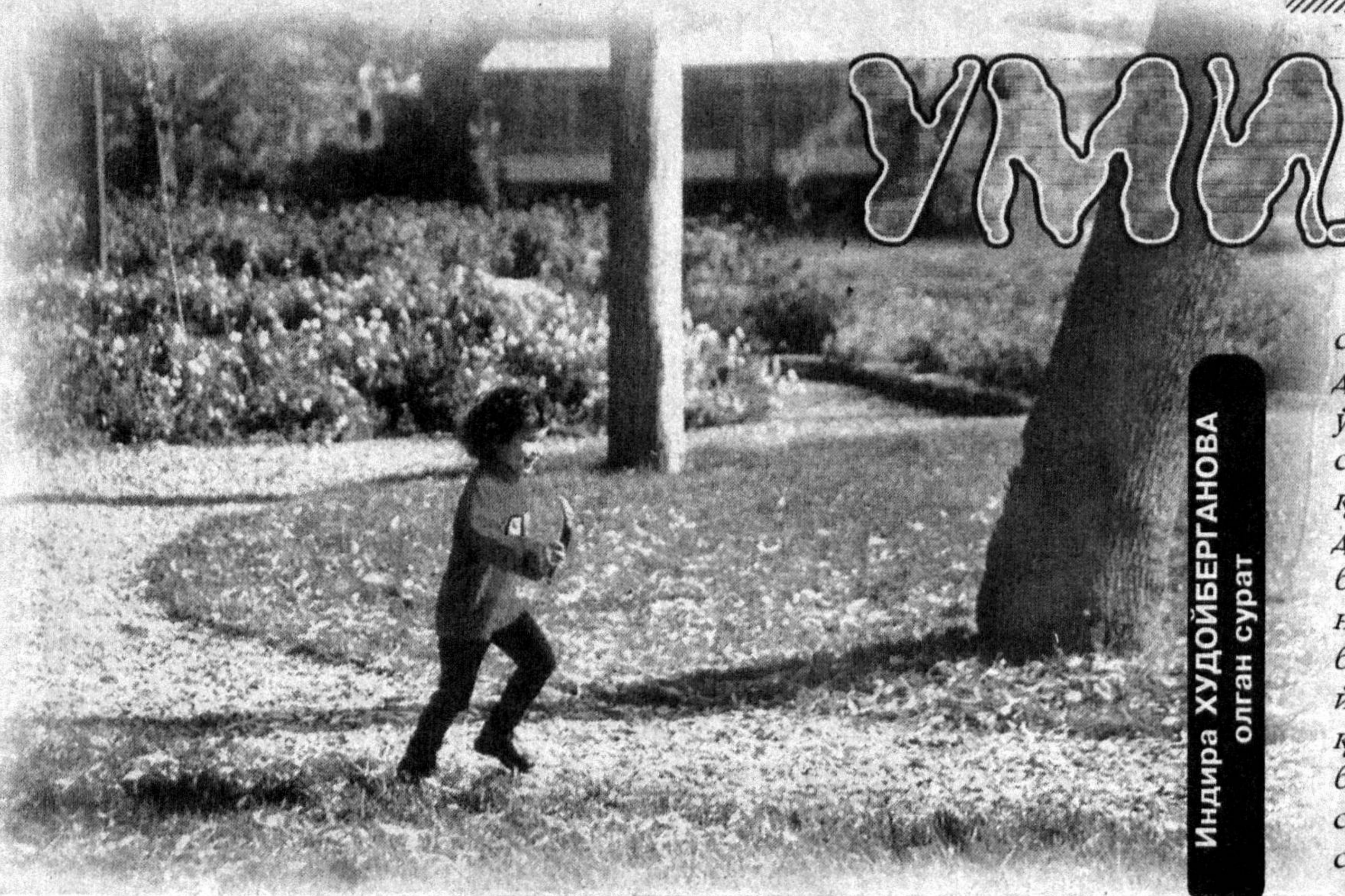

Индира ХУДОЙБЕРГАНОВА олган сурат

УМИДЛИ ДУНЁ

Бу фоний дунёда яшашдан мақсад нима? Албатта, ҳаётнинг ҳар дақиқасини яхши ўтказишни ўйлайсан. Ҳаётда бўлаётган омадсизлигу кўнгилхираликлардан қалбинг эзилади. Қалбинг эзилиб, дарду-дунёнг кўзингга қоронғу бўлиб турганда йироқлардан умиднинг хира шарпаси кезгандай бўлади. Шунда сендан йироқлашаётган бахтга: "Эй бахт, қайга борасан?" — дейди ички бир овоз. "Боши бополга, оёғи сопол"га йироқлардан шундай сасни туясан. Бу умидли дунёда гоҳ, шод, гоҳ маъюс анча кезганингни сезасан. Лекин ҳаёт деган оқимнинг аччиқ ситамларига дуч келасан. Ситамлар юрагингни оғритади. Тақдир зарбаларидан эсанкирайсан, сен. Лекин, лекин олис-олисдан умиднинг хира ёғдуси сени ўзига чорлайди. Сен ҳар қадам босганингда ўша ёғду янада ёрқинроқ бўлиб ўзига чорлайди. Яна ҳаёт сўқмоқларидан ўша ёғду томон дилдираб кетаётганингни сезмай қоласан...

Соҳиба ОБЛОҚУЛОВА,
Қўшработ тумани

КУЛГИ БЕКАТИ

Бир завод жамоасига Японияда ишлаб чиқарилган телевизор олиб келишди. Тақсимлаш мажлиси бошланди:

— Буни одилона тақсимлаш керак. Омборимизнинг мудири, божамиз, бечоранинг олти боласи бор, қийналган. Омбор мудири бўла туриб, уйида бир дона ҳам телевизори йўқ. Биттасини шу бечора олсин, нима дедингизлар? (Залда қарсаклар) Ошхонанинг катта ошпази, қайинсинглим, биласизлар, бошида эри йўқ, бева. Шунга ҳам биттасини берсак, нима дедингизлар? (Залда қарсаклар). Хўш, ёқилғи қуйиш шохобчасининг хўжайини, уч йилдирки, телевизорсиз. "Тоға, сизнинг даврингизда бир телевизорлик бўлайлик", деб ният қилган эди. Шу ҳам ниятига етсин. Қоровулимиз Аширмат акани яхши биласизлар. Шу кишига ҳам бермоқчи эдик. "Болам, қулоғим яхши эшитмайди, мен нимаям қиламан", дедилар. Тоза ўйлаб-ўйлаб бир қарорга келдик. Камина анча йилдан бери шу заводга бош-қош бўлиб, раҳбарлик қилиб келяпмиз. Биламан, қаршилик кўрсатмайсизлар, бизгаям, шу, биттаси эсдалик бўлса!

— Энди овозга қўямиз.

— Демак қаршилар йўқ! Ҳамма жим.

Матлуба ТЕМУР қизи тайёрлади

ЗЕҲНИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

1. Портда тўртта кема бор эди. Шу йилнинг 2 январида ҳамма кемалар портдан чиқишди.

Шу нарса маълумки, биринчи кема бу портга ҳар 4 ҳафтада келади, иккинчи кема ҳар 8 ҳафтада, учинчиси ҳар 12 ҳафтада ва тўртинчиси эса ҳар 16 ҳафтада портга келади.

Кемалар ҳаммаси биргаликда яна қачон шу портда учрашишади?

2. Агар мен ўйлаган уч хонали сондан 7 ни айирсак, бу сон 7 га бўлинади, агар ундан 8 ни айирсак, 8 га бўлинади, агарда 9 ни айирсак, у 9 га бўлинади. Мен қандай сон ўйладим?

3. Агар кечаси соат 12 да ёмғир ёғаётган бўлса, 72 соатдан сўнг қуёш чиқишини кутиш мумкинми?

4. Қутида уч турдаги олмалар аралаштириб ташланган.

Бир хил турдаги иккита олма; бир хил турдаги учта олма чиқиши учун қутига қарамасдан туриб нечта олмани (энг кам миқдорда) бирдан олиш керак?

Жавобларингизни кутамиз.

СКАНВОРД

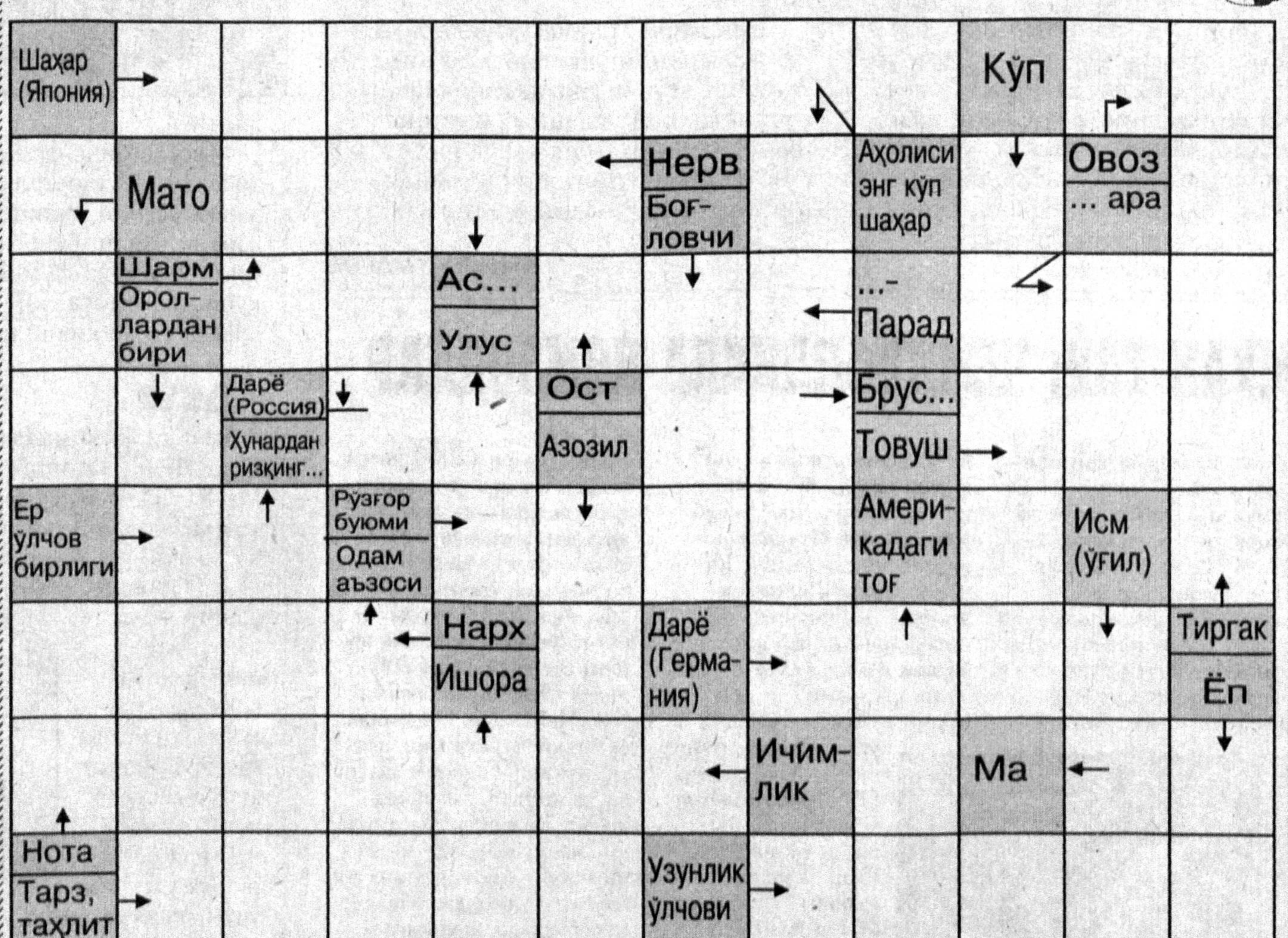

Тузувчи: Холхўжа БАДИЕВ

Андижон вилояти Булоқбоши туманидаги 10-ўрта мактаб томонидан Раҳматуллаев Абдулбарии Маннобжоновичга 1998 йилда берилган №313109 рақамли шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги МЧЖ "ТЕБЕТ-МЕТ" корхонасига берилган бурчак ва думалоқ муҳр ҳамда корхонага тегишли бўлган ҳужжатлар йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

А.Абдурахмонова номидаги Тошкент политехника техникуми томонидан Карева Елена Викторовна номига 1994 йил берилган №002189 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ООО "HOST" Мирабадского района г.Ташкента ликвидируется. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации по тел: 152-70-81.

Дочернее предприятие "TALABA AKKOUNTING SERVIS" Ташкентского автомобильного дорожного института ликвидируется. Печать, штамп и другие документы в связи с их утерей **СЧИТАТЬ НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМИ**. Претензии принимаются в течение одного месяца.

Turkiston
МУАССИС:
«КАМОЛОТ» ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ҲАРАКАТИ

Газета Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитасида № 00012 рақам билан рўйхатдан ўтган.

Босишга топшириш вақти-21.00
Топширилди 21.30

1 2 3 4 5 6

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2.

Бош муҳаррир: Салим АШУРОВ

Таҳрир ҳайъати: Ботир УБАЙДУЛЛАЕВ, Комил ЮСУПОВ, Аслиддин БОЛИЕВ, Юсуф ЖЎРАЕВ (Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Рустам ҚОСИМОВ, Баҳодир МАХСИТОВ, Анвар ЖАББОРОВ, Ислом ҲАМРО, Ғайрат ШОУМАРОВ, Авазхон СОДИҚОВ, Насриддин МУҲАММАДИЕВ, Шоазим МИНОВАРОВ, Ғаффор ҲОТАМОВ, Абдуғани ЖУМАЕВ

Вилоят мухбирлари:
Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари бўйича — Термизда: 8-37-622 — 3-53-88
Бухоро ва Навоий вилоятлари бўйича — Бухорода: 8-36-52 — 23-37-44
Сирдарё, Жиззах ва Тошкент вилоятлари бўйича — Гулистонда: 8-36-72 — 24-02-86
Фарғона, Андижон вилоятлари бўйича — Фарғонада: 8-37-32 — 24-54-61
Самарқанд вилояти бўйича — Самарқандда: 8-36-62 — 34-43-89
Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти бўйича — Урганчда: 8-362-22 — 7-45-22
Наманган вилояти бўйича — Наманганда: 8-36-922 — 6-10-70

Манзилимиз: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
Телефонлар: 133-95-97,
Реклама бўлими: (3712) 133-79-69

Таҳририятга юборилган материаллар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Буюртма Г. — 31 10. Адади-8428

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди

Навбатчи муҳаррир: Нормурод МУСОМОВ
Саҳифаловчи: Нодирбек ОРТИҚОВ